

מאמר ד"ה

שלח לך אנשים

מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק

עם הגהות וביאורים נפלאים

מכ"ק הרב הלל הלוי

מפאריטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

נאמר שבת שלח תרי"ז

יו"ל לראשונה מכת"י מעתיק

כ"ג סיון תשפ"א

נערך ע"י עקיבא שבריק

לעילוי נשמת ר' העניך ליב בן ר' מנחם נחום ז"ל

*Spreading the waters from the spring of the
Holy Baal Shem Tov requires much
time, effort and great detail.*

We need your financial support.

To donate via Paypal or Zelle

please use the links below:

לתרומות והנצחות

<http://paypal.me/ashavrick>

Zelle ashavrick@gmail.com

To be added to the weekly email, please contact me
at: Ashavrick@gmail.com

מאמר שלח לך אנשים
מכ"ק אדמו"ר הצמח צדק
עם הגהות וביאורים נפלאים
מכ"ק הרב הלל הלוי מפאריטש
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

נאמר יום שבת קודש פרשת שלח קודם התפילה ואחר התפילה

שלח¹ לך אנשים ויתורו את ארץ כנען כו'. להבין ענין המרגלים ששלח אותם משה לתור את הארץ, למה הוצרך לזה, הלא משה רבינו עליו השלום בודאי האמין בה', שהוא ארץ זבת חלב ודבש ארץ טובה ורחבה, ולמה נצרך לשלוח מרגלים כו'. ועוד שבודאי היה נשמות גבוהות, כיון שהיו ראשי בני ישראל בדור המדבר, שהיה דור דעה, ואיך חטאו והוציאו דבה על הארץ. יש להקדים ענין השמים כסאי והארץ הדום רגלי, איזה בית אשר תבנו לי כו'. איך שייד תוארים כאלו למעלה, שאין לו גוף ואין לו דמות הגוף כו'. ועוד איך שייד לומר השמים כסאי, הלא השמים ושמי השמים לא יכלכלוהו כו'. והנה מבואר בתורה אור, שזהו שלשה מיני אהבות. השמים כסאי נעשה על ידי אהבה דבכל לבבך כו', והארץ הדום רגלי פועל אהבה דבכל נפשך כו', איזה בית אשר תבנו לי כו' היינו בחינת אהבה דבכל מאודך כו'.

וביאור הדברים, הנה השמים הוא בחינת תורה, כי שמים הוא אש ומים ובללן זה בזה כו'. כן בחינת התורה, כתיב עליה מימינו אש דת למו כו', שהתורה כלולה מחסד וגבורה, ומימינו הוא בחינת חסד קו הימין, אש הוא בחינת קו השמאל בחינת גבורה, ודת הוא בחינת קו האמצעי הכולל חסד וגבורה. וזהו התורה עצמה הכוללת בתוכה בחינת חסד וגבורה, בחינת עשה ובחינת לא תעשה כו'. והנה אנו אומרים בברכת אהבת עולם, ותן בלבנו בינה להבין כו' לעשות ולקיים כו'. שמתחילה אנו עושין את התורה, ואחר כך מקיימין אותה כו'. ולכן אנו מברכין נותן, לשון הוה, כי בכל יום אנו מחדשין אור התורה ממקורא דכולא.

---

¹ המאמר נדפס כאן לראשונה מכתב יד מעתיק.

והנה להבין פירוש דברים אלו, שאנו עושיין את התורה, למה צריכין לעשותה, הלא הוא מוכנת, נתונה מכבר מהר סיני. ויובן בהקדם המאמר, התורה קדמה לעולם אלפיים שנה כו'. הנה עולם נקראת בחינת המדות דזעיר אנפין, להיותם מקור האמיתי של כל העולמות, ומהוים אותם מאין ליש, כמו שכתוב כי אמרתי לעולם חסד יבנה כו'. והנה בבחינת מקור העולמות, שם הוא מקור הזמן גם כן [כי הזמן הוא מחודש גם כן, ומתהווה מאין ליש כמו העולם, כמבואר בסידור בשם הרב המגיד נשמתו עדן כו']. אך התורה, כיון שקדמה לעולם, ממילא אינה בגדר זמן, [וגם מקור הזמן לא שייך שם, כיון שאינה מקור לעולמות כו']. אך מה שאמר אלפיים שנה, אין הכוונה על בחינת זמן, רק הכוונה בחינת אאלפך חכמה אאלפך בינה, והיינו בחינת חכמה ובינה עילאין, שאינם מקור להשתלשלות. כי בחינת מקור ההשתלשלות, מתחיל מבחינת המדות, והמוחין חכמה ובינה השייכים למדות. אבל בחינת חכמה ובינה עילאין, המה למעלה מהיות מקור לעולמות כו', ושם הוא שרש התורה כו'.

אך באמת, שרש התורה הוא במקור דחכמה ובינה, כמו שהם בבחינת חכמה סתימאה, שיש שם מקור לשניהם, שזהו בחינת המזלות ונוצר ונקה, נובלות חכמה סתימאה, והמה נקראים בחינת אלף חכמה אלף בינה, כי האלף מורה לעתיד, מוכן ללמוד, שהוא בחינת העולם של החכמה, כאשר הוא מוכנת לבוא לידי גילוי. אבל כשכבר באה לגילוי, נקראים בשם יו"ד, ודי למבין].

והנה התורה ירדה ממקורה, חכמה ובינה הנזכרים לעיל, ונתלבשה בבחינת המדות דאצילות, להעשות מקור לתורה הנגלית, כשר פסול טמא טהור כו'. וירידה זאת מבחינת פנימיות חכמה ובינה, לבחינת המדות, הוא על ידי אמצעית בינה, הנקראת אם הבנים כו'. [פירוש, כי יש שני בחינות בינה. הראשון, בחינת בינה עילאה הנכללת בחכמה עילאה, וזהו בחינת הבן בחכמה, ושם הוא שרש התורה עצמה כמו שקדמה לעולם, כנזכר לעיל בענין אלפיים שנה, אאלפך חכמה אאלפך בינה כו'. והשני, בחינת בינה הנעשית מקור למדות, ובחינת זאת הוא ממוצעת, להמשיך התורה ממקורה כנזכר לעיל, ולהלבישה בבחינת המדות כו', ודי למבין]. ונמצא, שבחינת בינה למעלה, עושה את התורה, שהוא בחינת זעיר אנפין, שהוא מקור תורה הנגלית כו'.

והנה כן הוא בנפש האלקית למטה. אנו אומרים, ותן בלבנו בינה כו', ועל ידי זה יוכל לעשות את התורה. כי בינה היא בחינת התבוננות, וההתבוננות הוא בתיבת שמע עצמה, כי שמע הוא שם ע' רבתי, וע' רבתי מורה על שבעה המדות, [כל אחד כלול מיו"ד כו']. כמו שהם כלולים בבחינת בינה, שהם בבחינת אין סוף, בלתי מוגבלים כו', כמו שאנו רואים בנפש, שאף על פי שנראה לעין, שהמדות שבלב, הם בהרחבה יותר מבחינת המדות שבשכל, היינו מפני שהם מורגשים ביותר. אבל האמת הוא,

שהמדות שבשכל, הם גדולים יותר, והם בלתי מוגבלים, לגבי המדות שבלב, [כי בנפש לא שייך בלתי הגבלה כלל, כי גם עצם הנפש הוא נברא מאין ליש, ומוגבל כו']. כן למעלה, עצם המדות דבינה, הם בחינת אין סוף, [למעלה אפילו מבחינת מקור הגבול, כי גם המדות דזעיר אנפין, שהם מקור לעולמות הנבראים, אינם בבחינת גבול, רק בחינת מקור הגבול כו'].

ועל זה נאמר, לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת כו', שהוא ענין ביטול המדות לבחינת שם הוי"ה שבבינה עצמה, וזהו בחינת ע' רבתי כו'. אך כללות מקור ההשתלשלות, שהם בחינת המדות דזעיר אנפין, ובחינת המדות דמלכות, המהווים מאין ליש בפועל ממש כו', אינו רק שם והארה בעלמא מע' רבתי הנזכר לעיל, שהם בחינת המדות דבינה הנזכרים לעיל. וכאשר יבין זה, יבין ממילא רק שכל ההשתלשלות סובב וממלא כו', [שהוא בחינת זעיר אנפין ומלכות כו'], הוא כלא חשיב לגבי מקורם, ע' רבתי כנזכר לעיל. וזהו לשון בינה, להבין דבר מתוך דבר כו', [כמאמר רז"ל, נבונים לא אשתכחו כו']. דבר, היינו צרופי אותיות שנבראו בהם שמים וארץ כו'. אך, החיות האלקי המלוכש בתוך צרופי האותיות, נקראת תוך דבר, והיינו בחינת ממלא כל עלמין, שהוא חיות הבא בחילוקי מדריגות בכל עולם, לפי ערכו. [ומקור ושרש הממלא כל עלמין, הוא בחינת המלכות דאצילות כו']. ודבר מתוך דבר, היינו בחינת סובב כל עלמין, מקור הצירופי אותיות שנבראו בהם שמים וארץ, [והוא בחינת זעיר אנפין דאצילות, שהוא בחינת סובב לגבי הנבראים, ושם הוא שרש הצרופי אותיות, כי שרש הצרופי אותיות הוא למעלה ממקור החיות ושרש שבקרבים, כי שרש ומקור החיות הוא מבחינת המלכות דאצילות כנזכר לעיל, ושרש הצרופי אותיות הוא מבחינת זעיר אנפין, שלמעלה מבחינת המלכות, כן נראה לעניות דעתי בדרך אפשר].

וכמו שאנו רואים בנפש למטה, שיש צירופי אותיות מוגבלים ומצומצמים, המתגלים על ידי חמשה מוצאות הפה כו', ויש בחינת מקור האותיות בנפש עצמה, כמו שכתוב, לנפש חיה, ומתרגמינן, לרוח ממללא כו'. אך גם מקור האותיות הוא בחינת לבוש לגבי הנפש כו'.

כן הוא למעלה, אפילו בחינת סובב כל עלמין, הוא בחינת ירידה לגבי עצמותו, [והוא בחינת המדות דזעיר אנפין, שנמשכים על ידי צמצום וירידה, מבחינת אור עצמותו המתלבש בחכמה ובינה כו'], וזהו להבין דבר מתוך דבר. שמתוך דבר דממלא כל עלמין, יבין, שאפילו בחינת סובב כל עלמין, הוא בחינת דבר וירידה לגבי עצמותו, וממילא לא יחפוץ שום דבר, כי אם אליו ולא למדותיו, וזהו מי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, [כי שמים וארץ הוא גן עדן העליון וגן עדן התחתון, או סובב וממלא כו'], ולא יחפוץ שום דבר, כי כלה שארי ולבבי, להיות נכלל בעצמותו ומהותו כו'.

והנה אהבה זאת, שהוא בחינת כלות הנפש ממש, הנמשך מצד התבוננות הנזכר לעיל דשם ע', נקראת בינה לבא כו'. [כי באמת, אהבה זאת מוטבעת בנפש האלקית בנקודת הלב, רק שמתגלית מהעלמה על ידי ההתבוננות, לכן נקראת בינה לבא, נקודת הלב המתגלה על ידי התבוננות שבמוח. ועוד, שהנקודה עצמה נקראת אובנתא דלבא, ולכן אמר בינה לבא כו', ודי למבין].

והנה מבחינת הרצוא הנזכר לעיל, שהוא בחינת כלות הנפש, נעשה בחינת שוב, אחר כך. כמאמר ואם רץ לבך, שוב לאחד כו', והיינו כמבואר במקום אחר, שכאשר הנשמה מרגשת רצון ה' להיות לו דירה בתחתונים, אז מבטלת רצונה, ומכרחת את עצמה, היפוך טבעה שהוא בחינת כלות הנפש כו', ומתלבשת בנפש רוח נשמה ובנפש הטבעית, בכדי לקיים תורה ומצות, להמשיך אותו למטה כו', וזהו בחינת השוב שאחר הרצוא כו'. ועל ידי השוב, נקלט בחינת אהבת עצמותו, בפנימיות הלב כו'. [מה שאין כן, על ידי הרצוא, נכלל הנפש במהותו ועצמותו. כי כל מקום שהרצון הוא, שם הוא בעצמו, כידוע בשם הבעל שם טוב נשמתו בגנזי מרומים כו'. ואז מאיר אור עצמותו עליה, בבחינת מקיף בלבד. מה שאין כן בחינת השוב, הוא בחינת קליטת עצמותו ומהותו בבחינת פנימיות כו', ודי למבין].

וזהו אם ישים אליו לבו כו', היינו בינה לבא, כאשר ישים אותה אליו ולא למדותיו, שזהו בחינת הרצוא וכלות הנפש הנזכר לעיל, אז אחר כך, רוחו ונשמתו אליו יאסוף, רוחו הוא בחינת ממלא כל עלמין, כמו שכתוב וברוח פיו כל צבאם כו', ונשמתו הוא בחינת סובב כל עלמין, אליו יאסוף בבחינת פנימיות, כענין וחג האסיף כו', שהכוונה, אסיפה לבית, בבחינת פנימיות כו', ודי למבין, וזהו בחינת שוב שאחרי הרצוא כו'. [והגם שמבואר למעלה, שהשוב הוא בחינת קליטת מהותו ועצמותו בבחינת פנימיות, מכל מקום, ממילא נגלים גם בחינת סובב וממלא, ונקלטים בבחינת פנימיות, רק שרואה בעיניו, איך שהסובב וממלא, הכל הוא גילוי עצמותו. וצריך לבחינת זאת, בכדי שיראה כח מהותו ועצמותו בכל העולמות, בכדי שלא יסתירו העולמות, וזהו עיניו למטה. אבל ההתקשרות למהותו ועצמותו בלבד, נקראת לבו למעלה כו'. ומצד זה, ממילא נעשה עיניו למטה כו', ודי למבין].

והנה כל בחינות הנזכר לעיל דרצוא ושוב, נקראת אהבה דבכל לבבך כו'. [והגם שמבואר במאמר דשיר השירים, שהשוב נקראת אהבה דבכל נפשך, הנה כאן מדבר באופן יותר גבוה, שהרצוא והשוב, שניהם הם בחינת אהבה דבכל לבבך הנזכר לעיל, ואהבה דבכל נפשך הוא בחינת יותר גבוה, כמו שיתבאר, והרבה פנים לתורה]. והנה יש עוד בחינה אחת בבחינת אהבה דבכל לבבך הנזכר לעיל, והוא כמאמר רז"ל, בכל לבבך, בשני יצריך, שהוא בחינת יצר טוב ויצר הרע כו', והיינו להפוך גם נפש

הטבעית, שתרצה בזה, להמשיך גילוי עצמותו ומהותו למטה, והרצון שלה לזה יהיה טבעית ועצמית, כמו הנפש האלקית ממש, שזהו בחינת וייחד לבבינו, הנאמר בברכת אהבת עולם, קודם קריאת שמע כו'. ומבחינת זאת דהיפוך נפש הטבעית, נכללת אהבה זאת מבחינת חסד וגבורה, [כי הנפש הטבעית, שרשה בחינת גבורה דתהו כו'], והגבורה שבה, היינו כמאמר רז"ל, איזהו גבור, הכובש את יצרו כו', והוא בחינת גבורה דקדושה, הבא מהתפכות הרע דנפש הטבעית.

[אך לכאורה, למה צריך לכבוש את יצרו, כיון שכבר נתהפך לטוב. אך הכוונה הוא כמבואר במאמר רבי שמלאי דלעיל, ענין בחינת יצר הרע, למעלה באצילות, שלא יתכן שם בחינת רע, חס ושלום, כי לא יגורך רע. אך בחינת היצר הרע שם, הוא בחינת גבורה דקדושה, לכבוש את רוחו, להיות גוים מרקדים בהיכלו והוא שותק כו'. כן למטה בנפש, נמשך בחינת זאת, לכבוש את יצרו, שהוא הרוגז על ההיפוך, כי בזה יסבול כל מיני היפוך, ולא יהיה ניזון ממקומו, בחינת חבל ההתקשרות באלקים חיים. מה שאין כן, כאשר יתרגז על ההיפוך, יבלבל מחבל ההתקשרות שלו כו', ודי למבין]. והנה מבואר למעלה, שבחינת בינה הוא ממוצעת, להמשיך מקור כמו שקדמה לעולם בעצמות החכמה ובינה, ולהלבישה בבחינת המדות, מקור העולמות, שזהו בחינת תורה דזעיר אנפין, ונעשית על ידי הבינה. כן הוא למטה בנפש האלקית המלבשת בגוף, על ידי בינה לבא הנזכר לעיל, שהוא בחינת האהבה בבחינת רצוא ושוב כו', שבה הוא ממשיך מקור התורה העליונה מבחינת אלפיים שנה, למטה בתורה הגשמית, ואז נעשית בחינת תורה. [מה שאין כן כשאין לו אלא תורה, בלתי מסירת נפש בקריאת שמע, אז אפילו תורה אין לו בגילוי, כי הוא השכלה בלבד כשארי השכלות כו'. ואף על פי כן, יעסוק, אפילו שלא לשמה כו', כי המאור שבה, מלובש באותיות התורה, למעלה מחכמה שבתורה, והוא מחזירו למוטב כו', ודי למבין]. מצד שהיא מיוחדת במקורה, חכמה של הקדוש ברוך הוא, הוא וחכמתו אחד. וזהו מה שאנו עושין את התורה, היינו על ידי אהבה הנזכר לעיל, דבינה לבא, אנו מיחדין אותה במקורה, ונעשית תורה. ואחר כך, אנו מקיימין המצות הכתובין בה, וזה לעשות ולקיים כו', ודי למבין.

וזהו השמים כסאי כו'. השמים, הוא כללות התורה הנלקחה ממקורה, בחינת אלפיים שנה, אלפך חכמה אלפך בינה, שהוא בחינת חכמה ובינה עילאין כמו שכתבנו, למעלה מהיות מקור להשתלשלות, וירדה למטה להתלבש במדות העליונות דאצילות, עד שירדה למטה מטה להתלבש בעשיה גשמית, נקראת שמים כו', אש ומים כו'. אש, הוא בחינת הגבורות שבתורה. ומים, הוא בחינת חסדים שבתורה. [והתורה בעצמה הוא בחינת קו האמצעי, המייחד בחינת חסדים וגבורות שבה כנזכר לעיל, והיינו עשה

ולא תעשה, הם בחינת חסדים וגבורות שבה, וכן במעשה, גופא דקדוקי המצות, להיות באופן זה דוקא, ואם חיסר איזה דבר, המעשה אינה מצוה כלל, זהו מצד הגבורות שבה כו'. [כידוע דעיקר כוונת התורה, שיהיה התגלות מהותו ועצמותו למטה כו', ולכן נקראת התורה, תורת חסד, וכמו שכתוב ותורת חסד על לשונה כו', וגם כל עיקר התורה הוא לאכללא שמאלה בימינא, נמצא שעיקרה הוא בחינת חסדים כו', ודי למבין]. לכן, בתיבת שמים, יש בחינת מים בשלימות, והאש לא בא רק ברמז באות הש' בלבד, והיינו מצד שהשמאל נכלל בימין, לכן הוא ברמז והעלם בלבד כו'.

ולכן, כל התורה כולה הוא דבר הוי"ה אל משה, כי הוי"ה הוא בחינת חכמה ובינה עילאין, שלמעלה מהיות מקור לעולמות, [כי חכמה ובינה הוא בחינת י"ה, והמדות כלולים בה בתכלית ההעלם, זהו בחינת הו"ה שבהוי"ה כו']. אל משה, שהוא בחינת הדעת, פנימיות המדות, ועל ידו נמשכה התורה לבחינת זעיר אנפין הנקרא ישראל, שהוא בחינת חיצוניות המדות כו'. ואחר כך, דבר אל בני ישראל, ברא כרעא דאבוה, בבחינת נצח הוד יסוד דזעיר אנפין, ועל ידם נמשכה התורה בבריאה יצירה עשיה, [המקבלים מבחינת המלכות, והמיתוק שבה הוא מבחינת נצח הוד יסוד דזעיר אנפין, כמבואר בזהר בענין והנה שלשה עדרי צאן רובצים עליה כו'], ולכן נקראת התורה מים, כי מים יורדים מגבוה לנמוך. נמצא, שישנם בגבוה וגם בנמוך. והנה שרש התורה הוא בחכמה עילאה שנקראת מים כו', ונמשכה על ידי משה שנאמר בו כי מן המים משיתיהו, כי שרשו הוא בחינת הדעת, פנימיות המדות, [כי משה מלגאו כו'], הנמשך מפנימיות חכמה עליאה הנקראת מים כו', [כידוע דקדש הוא בחכמה, ונאמר בו ולזכרון בין עיניך כו', ומוח הזכרון הוא מוח הדעת כו', ודי למבין], וירדה ונתלבשה בבחינת חיצוניות המדות דזעיר אנפין הנקרא ישראל, [כי יעקב שהוא בחינת ישראל, הוא מלבר כו'], והוא גם כן בחינת מים, כי בנין הזכר הוא מהחסדים כו'. ואחר כך, על ידי בני ישראל, נתלבשה בבריאה יצירה עשיה כנזכר לעיל. וזהו גודל הירידה, מפנימיות חכמה עילאה, עד למטה בעשיה גשמית, וזהו כמו המים היורדים מגבוה לנמוך כו', ודי למבין.

וזהו השמים כסאי, כמשל היושב על הכסא, שמשפיל את עצמו על ידי ישיבה זו, [כי כשהוא עומד, הוא גבוה יותר כו']. כן למעלה, בחינת ההתלבשות דתורה בבחינת שמים, שהוא בחינת המדות, מקור העולמות, הוא ירידה והשפלה גדולה, לגבי מקור התורה כמו שהוא בבחינת אלפיים שנה כו'. אך הנה ידוע, דישיבה על הכסא, הגם שהוא ירידה והשפלה כו', מכל מקום, הוא גורם רוממות גדולה בנפש. כי המלך, כשהוא יושב על הכסא, אז נגלה בו רוממות עצמיות נפשו, שלמעלה מהיות מקור

להחיות הגוף. כן למעלה, ירידה והשפלה זאת דחכמה ובינה עילאין, למטה במדות, גורם רוממות והתנשאות בעצם החכמה ובינה עצמם, שיתרוממו למעלה מעלה בעצמות אור אין סוף ממש, שלמעלה מבחינת חכמה ובינה עילאין כו'. וזהו חכמות בחוץ תרונה. חכמות, לשון רבים, היינו חכמה עילאה וחכמה תתאה, [מקור תורה שבכתב ומקור תורה שבעל פה כו']. וכשבאים להתלבש בבחינת חוץ, שהם מדות דאצילות, מקור העולמות הנקראים חוץ, על ידי זה תרונה [בשיר], שיתעלה בעילוי אחר עילוי כו', ודי למבין.

והארץ הדום רגלי כו'. הנה מתחלה יש להבין, מהו בחינת רגל כו'. הנה רגל הם בחינת נשמות ישראל, כמאמר בנים אתם להוי"ה אלקיכם, וברא כרעא דאבוה, כמו הרגל, שבטל לגבי הראש בתכלית כו', כן נשמות ישראל [המושרשים בנצח הוד יסוד דזעיר אנפין, הנקרא רגל, כידוע בזהר, דבגד נאמר, והוא יגוד עקב כו', ובזבולון נאמר וירכתו כו', כל אחד לפי שרשו כו'], הם בטלים בתכלית, לגבי הראש, שהוא בחינת אור אין סוף שבפנימיות חכמה עילאה כו'. וזהו אביהם שבשמים, בחינת חכמה עילאה המלוכש בפנימות המדות כו', ודי למבין. אך הנה ידוע בכתבי האריז"ל, שיש בחינת עשר ספירות דתהו, ועשר ספירות דתיקון כו'. וההפרש ביניהם, שעשר ספירות דתהו נאצלו זה תחת זה, בבחינת נקודות, והתחתון לא יגיע מעולם לעילתו המשפיע בו, ומכל שכן שלא יגיע למעלה הימנו כו', וממילא מובן, שאין בהם התכללות האורות זה מזה, ולכן נקראו בשם נקודות, ונקראים ענפין מתפרדין כו'. מה שאין כן בבחינת התיקון, נאצלו בבחינת קוין, ימין ושמאל ואמצע כו', ונצאלו בבחינת פרצופים, שבכל ספירה פרטית, נגלו כל העשר ספירות בפועל ממש כו'. וממילא מובן, שיש בהם התכללות האורות זה מזה כו'.

ועוד זאת, שהתחתון מלביש את העליון, ויש לו השגה בעליון הימנו, ולמעלה יותר, עד שיכול להיות נעוץ תחלתן בסופן, וסופן בתחלתן, שהתחתון ביותר מכל, יכול להגיע לעליון ביותר כו', ודי למבין. ומבשרי אחזה, באורות הרוחניים, שהם בחינת עשר כחות הכלולים בנפש עצמה, שלמעלה מבחינת התלבשותה בגוף כו', [שהוא על דרך אורות דתהו, שהם גם כן אינם מלוכשים בכלים, כידוע, דבעשר ספירות דתהו, הוא בחינת רבוי האור, ומיעוט הכלי, וממילא אין הכלי מלביש האור, רק הכלי נכלל באור כו'], ויש שם בחינת חכמה בינה דעת חסד גבורה תפארת נצח הוד יסוד. וחכמה בינה דעת, הוא תמיד למעלה, ובחינת נצח הוד יסוד למטה, ולא יגיעו למעלה. מה שאין כן, כשמתלבשים כחות הרוחניים שבנפש באברים הגשמיים, אז הראש הוא כלי לחכמה בינה דעת, והלב כלי לבחינת המדות חסד גבורה תפארת, והתפשטות המדות בגוף, ותרין דרועין חסד דרועא ימינא כו', ורגליים הם בחינת כלי לבחינת נצח הוד

יסוד, ואז ימצא יתרון ברגל, מה שאין בראש, עד שהראש מקבל הימנו, כי הרגלים הם מעמידי הראש והגוף, וגם כח ההילוך ממקום למקום, שהוא על פי הרגל. שבמוח הראש, לא יוכל להיות נשלם, כי אם על ידי הרגל כו'. וכן כשיקיז דם מהרגל, יקבל הראש רפואה מזה. ונמצא, שכל דברים אלו, מקבל הראש מן הרגל.

אך גם הרגל מקבל מן הראש בחינת הנהגתו, כי הרגל בטל להראש, ומתנהג על פי הרצון שבמוח כו'. ונמצא, שעיקר ההתכללות זה מזה, עד שכל אחד יצטרך לזולתו, וזה מקבל מזה, הוא בבחינת כחות הנפש המלובשים באברים דייקא כו'. וכן הוא למעלה, עיקר ההתכללות, הוא בבחינת עשר ספירות דתיקון, שהוא בחינת אורות המתלבשים בכלים. מה שאין כן בעשר ספירות דעולם התהו, שאין האורות מלובשים בכלים, מצד מיעוטם כנזכר לעיל, אין שם בחינת התכללות כו', ודי למבין. וכן הוא בנשמות ישראל, שהם מבחינת עולם התיקון, והם בבחינת רגל הנזכר לעיל, ויש בהם יתרון מעלה מבראש. והענין הוא כידוע בטעם קריאת שם ישראל, שהצירוף הוא לי ראש, והוא מאמר הקדוש ברוך הוא, שאומר, שהם ממשיכים בו בחינת ראש כביכול, והיינו בחינת המשכת המוחין הנמשך למעלה בבחינת זעיר אנפין, שהוא בחינת המדות דאצילות הנקרא קודשא בריך הוא, הוא על ידי ישראל. וזהו ענין המאמר, תפילין דמארי עלמא, מה כתיב בהו, ומי כעמך ישראל כו'. מארי עלמא, הוא בחינת זעיר אנפין, מקור העולמות, הנקרא קדוש, והוא בחינת ממלא כל עלמין. והתפילין, הם בחינת מוחין הנמשך מבחינה שלמעלה מהשתלשלות, הנקרא קודש, [והוא בחינת אבא ואימא עילאין, אשר בבחינת זאת, העיקר הוא בחינת חכמה עילאה, והבינה נכללת בחכמה, כמאמר הבן בחכמה, וחכמה נקרא קודש, מלה בגרמיה כידוע], לבחינת מארי עלמא, שהוא בחינת זעיר אנפין שנקרא קדוש בוי"ו, בחינת ממלא כל עלמין.

ומי הוא הממשיך בחינת תפילין, שהם בחינת המוחין, הם בחינת ישראל דייקא. ולכן, תפילין דמארי עלמא, מה כתיב בהו, ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ כו', [והיינו שהם ממשיכים בחינת אחד, שהוא בחינת אחד האמת, שהוא לבדו הוא, ואין זולתו, והוא מתלבש בחכמה עילאה, שהוא בחינת מדת האמת, כ"ח מ"ה, כמבואר בלקוטי אמרים בשם הרב המגיד נשמתו עדן, והם ממשיכים בחינת אחד האמת הנזכר לעיל, לבחינת המדות דאצילות, ומהם נמשך המלכות, הנקראת ארץ כו', ודי למבין. וזהו דמשתבח קודשא בריך הוא בשבחייהו דישראל כו'. אפשר לומר, שעל ידי ישראל, הן משביחין לבחינת קודשא בריך הוא, מצד שממשיכין בו בחינת מוחין עילאין מבחינת הנקרא קודש כו', ודי למבין].

ונמצא, שישראל ממשיכין למעלה, בחינת הראש ומוחין כו', וזהו שהקדוש ברוך הוא אומר, לי ראש כו'. ונמצא, שהרגל, שהם בחינת נשמות ישראל, הנקראת רגל כנזכר לעיל, הם משפיעים לבחינת הראש, [כי הקדוש ברוך הוא נקרא ראש, לגביהם, והם בטלים אליו, כביטול הרגל לגבי הראש כו']. וכן אנו מוצאים במשה עם ישראל, שהוא היה המשפיע להם, ולכן נקרא ראש, לגבי כללות ישראל, והם נקרא בחינת רגל, לגבי משה. ולכן אמר, שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב. ואף על פי כן, הם היה משפיעים למשה, כמו שכתוב בזוהר, שעל ידי חטא העגל, ניטל ממנו אלף חלקים אור כו'. אם כן, אף על פי שהשפעת מהות האורות היה למשה דייקא, [והארה בעלמא ממנו היה מאיר לישראל כו'], אך הסיבה הגורמת להשפיע אורות עליונים למשה, היה על ידי ישראל דייקא. לכן, כשחטאו, נלקח ממנו האור, הנשפע בו בסיבתם כו'. והטעם לזה, שאין בחינת התכללות באורות דתהו, היינו מפני שבהם אינו מאיר רק אור הבא בדרך השתלשלות, שנקרא בחינת ממלא כל עלמין כו', מה שאין כן בכלים דתיקון, מאיר בהם אור עליון שלמעלה מהשתלשלות, ואז הוא בחינת מבלי אשר ימצא ראש וסוף כו', וכמו שכתוב בקהלת, מבלי אשר ימצא האדם כו' מראש ועוד סוף כו', ולכן יש בבחינת התיקון דייקא בחינת התכללות כו', ודי למבין. ולכן, גם בנשמות ישראל, המקבלים מבחינת רגל כו', יש בהם יתרון, שלפעמים משפיעים המה לראש, כנזכר לעיל.

אך הנה כתיב, רגליה יורדות מות כו', שבחינת נצח הוד יסוד דמלכות, יורדים למטה, עד אשר מתלבשים בעשיה גשמית, בבחינת נוגה שבו, שהוא רובו רע ומיעוטו טוב כו', והנה זהו בבחינת מקור כללות נשמות ישראל, שהוא בחינת מלכות דאצילות בדרך כלל, וכן הוא בכל נשמה בפרט, כשמתלבשים בגוף הגשמי, ובו מתלבש בחינת נוגה דעשיה, וממילא יונקים החיצונים ממנה. לכן צריך להרים בחינת רגל בכלל, [שהוא בחינת נצח הוד יסוד דמלכות הנזכר לעיל], וכן בחינת רגל בפרט, [בחינת הנשמה הנזכר לעיל], למקורו, [במדריגות אור העליון, שלמעלה מהשתלשלות, אשר שם הוא מבלי שימצא ראש וסוף. שמחמת זה, הוא היתרון שברגל. ולבחינת זאת, צריך לרומם ולנשאות בחינת רגל הנזכר לעיל]. ואזי ממילא יובדל ויופרד יניקת החיצונים מבחינת הרגל הנזכר לעיל.

וזהו הדום רגלי, כי הדום הוא שרפרף, המרים את הרגל, שלא יעמוד על הארץ כו'. כן צריך להרים בחינת רגל הנזכר לעיל, להפשיטם מלבושי נוגה שהם מלובשים בהם, בכדי שלא ינקו החיצונים מהם. וזהו כמו בשבת, שהוא בחינת עליות העולמות, ונתרוממים נצח הוד יסוד להכלל בחסד גבורה תפארת, וחסד גבורה תפארת בחכמה בינה דעת, [וכן עשיה עולה ביצירה, ויצירה בבריאה כו'], וממילא נפסק יניקת

החיצוניים, אפילו מבחינת רגל הנזכר לעיל. [וזהו ענין תחום שבת, כי התחום הוא מפסיק ומגביל את הקדושה, שלא תתפשט יותר כו'. וגם הוא מפסיק בפני החיצונים, שלא יכנסו לגבול הקדושה, לינק מן הקדושה. ואז נפסק יניקתם, אפילו מבחינת רגל, ודי למבין].

אך מי הוא שמרוממם לבחינת רגל דנשמות ישראל, הם המצות הנקרא בשם ארץ כו'. וזהו והארץ, הם המצות, הדום רגלי. שהם כמו ההדום, שהוא השרפרף המרומם את הרגל, כן המצות מרוממים לנשמות ישראל הנקרא רגל, וזהו גם כן ענין וצדקה תרומם גוי כו', כי נשמות ישראל הם בחינת גוי אחד בארץ, כי הם ממשיכים בחינת אחדותו יתברך, [שהוא אחד האמת, שהוא לבדו הוא, ואין זולתו, כמו שכתוב בלקוטי אמרים בשם הרב המגיד נשמתו עדן], בשלשה עולמות בריאה יצירה עשיה, עד עשיה גשמית. [וכוללות העולמות דבריאה יצירה עשיה, נקרא ארץ, על שם שהם נמשכים ממדת מלכותו יתברך, הנקראת ארץ] כו'. [וזההיפוך, הוא גוי דקליפה, המסתיר אחדותו יתברך. ועל זה אנו מברכים, שלא עשני גוי כו']. והנה כללות המצות נקרא בשם צדקה, והם מרוממים בחינת נשמות ישראל, הנקרא גוי אחד כנזכר לעיל, למקום ומדריגת היותר נעלה מהמדריגה שהתורה מרוממת אותם לשם.

וביאור הדברים, הנה התורה נקראת שמים כנזכר לעיל, ונמשכת בדרך אור ישר, מלמעלה למטה, מבחינת חכמה עילאה הנקרא מעלה, להתלבש במדות הנקרא מטה כו'. אך הנה ידוע המאמר דנעוץ תחלתן בסופן, שעיקר כח התחלה, מאיר יותר [בסוף] מבאמצע. וכן הוא בתורה, שעיקר כח התורה שקדמה לעולם, בבחינת חכמה עילאה כנזכר לעיל, מתלבש בתורה שבעשיה גשמיות, שהם המדות, כשר פסול טמא טהור, להורות אותם בעשיה גשמית כו'. [ולכן, גם התורה מרוממת הנשמה, עד שמתגלה בה בחינת אהבה דבכל לבבך כנזכר לעיל, שאהבה זאת נמשכת מבחינת המוחין דאבא ואימא עילאין, [שהם למעלה מהיות מקור לעולמות כנזכר לעיל], לבחינת זעיר אנפין, ומשם מתגלים המוחין הנזכר לעיל בנשמות ישראל, לפעול בהם בחינת אהבה דבכל לבבך כו'. והגם שמבואר למעלה, שעל ידי אהבה הנזכר לעיל, עושין את התורה, נמצא שאהבה הנזכר לעיל קדמה להתגלות בנפש כו', היינו בחינת הרצוא שבאהבה הנזכר לעיל. אבל עיקר התגלות האהבה, הוא בבחינת שוב, כנזכר לעיל, וזה נעשה על ידי לימוד התורה. נמצא, שהתורה מרוממת הנשמה לבחינת זאת, שתתגלה בה האהבה הנזכר לעיל בבחינת שוב, כן נראה לעניות דעתי בדרך אפשר].

אך המצות, בשרשם הם גבוהים יותר מן התורה, הגם שבגילוי הם למטה מן התורה, [כי המצות למטה, שרשם במלכות דאצילות, גזירות מלך בלבד, וישראל מקיימין אותם בבחינת עול לבד כו']. אך בשרשם, הם למעלה מן התורה, כי שרשם הוא

ברצון העליון, שלמעלה אפילו מחכמה עילאה דתורה. וזהו סוף מעשה עלה במשחבה תחילה, למחשבה דחכמה כו'. וזהו הפלוגתא דשמים קדמו או ארץ קדמה, דקאי על תורה ומצות, שנקרא שמים וארץ. ומאן דאמר שמים קדמו, היינו הגילוי, שהתורה למעלה מן המצות, [כי התורה היא בבחינת מוחין עילאין דאבא ואימא, הנמשכים בזעיר אנפין כנזכר לעיל, והמצות הם במלכות כנזכר לעיל]. ומאן דאמר ארץ קדמה, היינו בשרשם למעלה, המצות קדמו [כנזכר לעיל, שהם ברצון העליון, שלמעלה מבחינת חכמה עילאה דתורה כו'].

וזהו הכפל, שכפל לומר, וסופן בתחילתן. שהסוף מגיע למעלה מן התחילה כו'. מה שאין כן, נעוץ תחילתן בסופן, אינו מאיר הסוף, רק מבחינת התחילה. [וזהו ההפרש בין תורה למצות. שעל ידי התורה, נעוץ תחלתן בסופן, מאיר בסוף, שהם נשמות ישראל הנקרא רגל, שזהו בחינת סוף, מבחינת חכמה עילאה הנקראת תחלה. מה שאין כן, על ידי המצות, נעשה סופן בתחלתן, היינו שהסוף עולה למעלה מן התחלה דחכמה עילאה כו', והיינו לבחינת רצון העליון כנזכר לעיל, שהוא בחינת כתר, הנקרא קדם, שבחינתו הוא למעלה מבחינת תחילתן וסופן, רק כוללת תחלתן וסופן כאחד, ושם הוא בחינת מבלי שימצא ראש וסוף כו']. ולכן, המצות מרוממים לנשמות ישראל, יותר מבחינת התורה, כי הם מרוממים אותם לבחינת מבלי שימצא ראש וסוף, וזהו סופן בתחילתן כנזכר לעיל, ודי למבין. אך גם נשמות ישראל נקראת ארץ, כי ארץ הוא מלשון רצוא, ובנשמות ישראל יש בחינת הניצוץ האלקי, שעולה בבחינת רצוא וכלות הנפש, אליו ולא למדותיו כו', [מצד שנמשך מבחינת פנימיות המלכות, שתשוקתה לעלות למעלה, כמו שכתוב, למען יזמרך כבוד, נהורא תתאה קארי תדיר לנהורא עילאה כו', והמלכות נקראת ארץ. לכן, גם ניצוץ האלקי שבנשמות ישראל, הנמשכים מפנימיות המלכות, [וכמאמר כל בני ישראל בני מלכים כו'], ונקרא גם כן בשם ארץ. ומה שמבואר למעלה, שנקרא בשם רגל, היינו בחינת נפש רוח נשמה שבהם, דבריאה יצירה עשיה. והמוחין שבהם, מבחינת נצח הוד יסוד דאצילות, ונקרא רגל כו', ודי למבין]. והנה, גם בחינת תורה שבעל פה, נקראת בשם ארץ. ומה שהתורה נקראת שמים, היינו תורה שבכתב בלבד כו'. וזהו שלשה פעמים ארץ הנאמר בפסוק, ארץ ארץ ארץ, שמעי דבר ה' כו'.

ושרש הדברים יובן על פי הידוע, דתלת דוכתין נקרא אתה כו'. הראשון, בחינת מלכות, דכתיב ואתה מחיה את כולם. אתה, הוא אל"ף תי"ו, הם כ"ב אותיות שבמלכות, והה', הוא ה' מוצאות הפה, שעל ידם נגלו האותיות מהעלם אל הגילוי. [וגם צירופי אותיות הנמשכים מבחינת מצרף לחכמה, מכל מקום, התגלותם הוא על ידי ה' מוצאות הפה, והוא בחינת ה' גבורות שבמלכות, הנמשכים מבחינת אימא,

דאזויפט מאנהא לברתא כו', ודי למבין]. והנה בבחינת המלכות, שם הוא שרש נשמות ישראל הנקרא ארץ כו'. השני, הוא בחינת החסד, שנקרא גם כן אתה, וכמו שכתוב, אתה כהן לעולם כו'. [נראה לי, שהכוונה גם כן על אותיות שבחסד, שהוא בחינת התגלותו בלבד, בחינה זו נקראת אתה כו']. והנה שרש המצות הנקרא ארץ, הוא בבחינת החסד כו', [כי כללות המצות הוא רק השפעת חסדים עליונים הנמשכים במלכות, ולכן נקרא בשם צדקה, המשכת ה' חסדים במלכות הנקראת צדק כו'. וכן מספר המצות רמ"ח, יורה על זה. כי הם תשע פעמים תשע, גימטריא פ"א. ובכל אחד, שלשה כלים, פנימי אמצעי חיצון, רמ"ג. וה' חסדים, גימטריא רמ"ח. ואם כן, הגדלת המצות הנקרא כלים, הוא על ידי החסד כו'. ומה שנקרא בשם ארץ, על שם שהם בחינת החסדים בבחינת מלכות כו']. השלשי, הוא בחינת חכמה עילאה, הנקרא אתה, כמו שכתוב כי אתה אבינו כו', [ובראן גם כן על ידי האותיות דחכמה עילאה כו'], ושם הוא שרש דתורה שבעל פה הנקראת ארץ, [גם כן מטעם הנזכר לעיל, מצד שהתורה שבעל פה, הוא בחינת המשכת חכמה עילאה במלכות, ולכן נקראת ארץ כו'].

והנה שני פעמים ארץ, דמצות ותורה שבעל פה הנקראת ארץ, מרוממים לנשמות ישראל הנקראת ארץ. וסדר הרוממות, יובן ממאמר וצדקה תרומם גוי. כי בעצם נשמות ישראל, שרשם הוא בחינת רגל, שזהו בחינת נפש רוח נשמה, שבהם מאיר המוחין מבחינת נצח הוד יסוד דאצילות, שעל שם זה נקרא רגל כנזכר לעיל. והנה בנפש רוח נשמה, מלוכש הניצוץ אלקי הנקרא ארץ כו'. ועל ידי המצות, נתרומם הניצוץ מבחינת ג' לבחינת ו', והיינו שנמשכים בהם בחינת מוחין, מבחינת חסד גבורה תפארת דאצילות, למעלה מבחינת נצח הוד יסוד. ואחר כך, על ידי התורה שבעל הפה, נמשכים בהם מוחין יותר עליונים, מבחינת חכמה עילאה, וזהו בחינת ה"ו דתיבת גוי. [וכיון שנפש רוח נשמה מתרוממים לקבל מוחין יותר עליונים, ממילא נתרומם הניצוץ אלקי בעילוי יותר, מצד שהוא מלוכש בלבושים יותר עליונים כו']. ועל ידי כללות הרוממות הנזכר לעיל, נמשך ומאיר בנשמה האלקי בחינת אהבה דבכל נפשך, שנמשך מבחינת חכמה עילאה. [נראה לי, שהכוונה, על בחינת פנימיות חכמה עילאה, כמו שהוא למעלה, כלולה בבחינת הכתר כנזכר לעיל, שעל ידו מתרוממים נשמות ישראל לבחינת מבלי שימצא ראש וסוף כו']. שלמעלה מבחינת אהבה דבכל לבבך, הנמשך מבחינת בינה עילאה, הנקראת בינה לבא, כנזכר לעיל, ודי למבין.

ועתה יובן ענין המרגלים, שהיו נשמות גבוהות, ואיך לא רצו ליכנס לארץ כו', וחטאו עוד להמציא דיבה כו'. דהנה כוונת משה בשילוח מרגלים, [שלכאורה אינו מובן

כלל, כי בוודאי האמין בה' שהוא ארץ טובה כו', ולמה נצרך לשילוחם כנזכר לעיל¹⁰. היה על דרך ברכת המצות, שנצרך לברך עובר לעשייתם, בכדי להמשיך אור מקיף, על הניצוץ אלקי המלוכש בדבר הגשמי, שממנו נעשה המצוה. ובזה נותנים בו כח ועוז, שיוכל להתברר ולעלות לשרשו, על ידי עשיית המצוה בעצמה כו'. והנה כללות הניצוץ דעולם התהו, דשבעה מלכין קדמאין נפלו בארץ שבעה עממין, והיו תחת יד הכנעני החתי כו', ולכן נקרא בתחלה ארץ כנען כו'. אך אחר כך, כשבאו ישראל לארץ, מתבררין על ידי המצות שנעשים בארץ. ולכן, רוב המצות תלויות בארץ, כי כך הוא המדה, שניצוץ היותר גבוהים לא יוכלו להתעלות, כי אם על ידי היפוך החושך לאור, ולכן היה נפילתן במקום חשוך מאד, שזהו ארץ שבעה עממין כו', [שהם היו גסות הרע, יותר מכל האומות. ולכן, נצטוו ישראל, לא להחיות מהם כל נשמה כו'¹¹]. ולכן, כשמתבררין אחר כך על ידי ישראל, נעשה יתרון אור מן החושך הזה כו'.

וזוהו היה כוונת משה בשילוח המרגלים בתחלה, שהיו נשמות גבוהות, כמו שכתוב, שלח לך אנשים, אנשי מעשה, שהיו דור דעה, בכדי שעל ידי בואם לארץ, ימשיכו אור מקיף על כללות הניצוץ שהיה שם בארץ כנען, מובלעם תחת ידי הקליפות בשבעה עממין הכנעני כו', בכדי שאחר כך יוכלו להתברר על ידי ישראל, על ידי המצות שיעשו בארץ, וזהו על ידי ברכות המצות, שקודם עשיית המצוה כו', וזהו ויתורו את ארץ כנען כו', היינו שיעשו יתרון בארץ כו'. וענין היתרון, הוא בחינת המשכת המקיפין בארץ, שעל ידי זה, נמשך כח בניצוץ המובלעים בה, שיוכלו להתברר ולעלות לשרשם כו'. והנה כתיב, יתרון ארץ בכל כו', היינו שיתרון הארץ, שהוא בחינת המשכת המקיפים כנזכר לעיל, הוא על ידי היסוד, הנקרא כל כו', [ואפשר לומר, שלכן המרגלים, שהם מבחינת דור דעה, ממילא יש בה כח היסוד, להמשיך המקיפים, כי דעת הוא מקור היסוד כו', ודי למבין¹²]. ועוד יתפרש, ויתורו, מלשון תואר, היינו שיעשו תואר בארץ כו'. [ואפשר לומר, שהכוונה, שבניצוץ שיוכלו לעלות, עושה בהן בחינת תואר כו', שהוא בחינת ציור אדם. מה שאין כן, כשאינם מוכנים לעלות, אין בהם תואר כלל, כי הוא אסור תוך הקליפה. אך הם לא רצו בזה, כי לא רצו להתלבשות וירידה במעשה המצות, רק המשכת התורה בלבד. ובאמת, יש יתרון מברכות המצות, שעל ידי זה תתרומם הנשמה ביותר, לאהבה דבכל נפשך, שלמעלה מאהבה דבכל לבבך, כנזכר לעיל בענין והארץ הדום רגלי כו', ודי למבין¹³].

ועתה יש להבין ענין איזה בית תבנו לי כו', ואל זה אביט אל עני ונכה רוח כו'. הנה זהו בחינת שלישית, שהוא אהבה דבכל מאדך, שלמעלה מאהבה דבכל לבבך ובכל נפשך כו'. כי הנה בחינת התורה ומצות, המה בחינת אתערותא דלתתא, והמה ממשיכים בחינת אתערותא דלעילא. היינו, על ידי התורה, נמשכין מוחין דאבא ואימא

עילאין, בבחינת מקור נשמות ישראל, שהוא בחינת המלכות, ובנשמות ישראל בפרט בכל אחד ואחד, [וְהוּא בְחִינַת תְּחִילַתָּן בְּסוּפֵן כְּנֹזֵכֵר לְעִילָא]. ועל ידי המצות, נמשכין בחינת המוחין דכתר, מקור דנשמות ישראל, ונשמות ישראל בפרט כו', [וְהוּא עֲנִין סוּפֵן בְּתְחִילַתָּן כְּנֹזֵכֵר לְעִילָא]. אבל יש בחינה גבוהה, שאינו מגיע לשם אתערותא דלתתא כלל, [וְהֵינּוּ בְחִינַת פְּנִימִיּוֹת וְעֲצֻמִּיּוֹת אֹרֵךְ אֵינֵן סוּף, שְׁלֹמֶעֱלָה מִבְּחִינַת כְּתָר וְחֻכְמָה, בְּחִינַת סוּבָב וּמְמַלָּא כו']. רק הוא מתגלה ממילא ומאליו. רק, שהוא אינו מתגלה, רק במקום הראוי אליו, שהוא בחינת שפלות בעצם כו'. [וְהָעֲנִין הוּא, כִּי כֹאשֶׁר בְּטֹל מִצַּד הָרִגְשָׁת הָרוּמָמוֹת דְּאֵינֵן סוּף, אֵיךְ שֶׁהוּא מְרוּמָם בְּעֵצֶם, כּוֹלָא קְמִיָּה כֹּלָא חֲשִׁיב כו', וּמַחֲמַת זֶה נִתְבַטֵּל מִמְהוּתוֹ בְּכֹל וְכֹל, וְכֹל זֶה אֵינּוּ נִקְרָא שְׁפִלוּת בְּעֵצֶם. רַק, כִּשְׁהוּא אֵינּוּ מֵהוּת בְּעֵצֻמוֹ כֹּלָל, וְנִבְזָה בְּעֵינָיו נִמְאָס, מִצַּד שֶׁאֵינּוּ מְרַגִּישׁ אֶת עֲצֻמוֹ לְמֵהוּת כֹּלָל, וְכֹל הַתּוֹרָה וּמִצְוֹת שְׁעוֹשֶׂה, אֵינּוּ מְרַגִּישׁ כֹּלָל לְאִיזָה מֵהוּת כו', כְּמוֹ רַב עוֹלָא בַר אַבָּא, דְּגָרִיס וּדְתַנִּי, וְלֹא מַחֲזִיק טִיבוֹתָא לְנַפְשִׁיהּ כו', זֶהוּ בְחִינַת שְׁפִלוּת בְּעֵצֶם כו', וְדִי לְמַבִּין].

והנה בחינת שפלות בעצם, הנזכר לעיל, הוא בחינת דומם, [כְּמוֹ הַדּוּמָם, שֶׁאֵינֵן בּוֹ שׁוֹם אֹרֵךְ וְחִיּוֹת בְּגִילּוּי. כֵּן הוּא בְּחִינַת שְׁפִלוּת הַנִּזְכָּר לְעִיל, אֵינּוּ בֹא מִצַּד אֹרֵךְ וְחִיּוֹת, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַבִּיטוּל הַבֹּא מִצַּד הָרִגְשָׁת הָרוּמָמוֹת, כְּנֹזֵכֵר לְעִיל בְּהַגִּי'ה]. ולכן, המשכן, שהיה בחינת צומח, אינו נקרא קביעות דירה, מצד שלא היה בו עדיין התגלות מהותו ועצמותו, ולכן היה מתהלך באהל ומשכן, ולא היה מקום קבוע עדיין. מה שאין כן בבית עולמים, שהיה מבחינת דומם, נתגלה בחינת מהותו ועצמותו ממש, שאינו מתגלה רק בבחינת דומם דייקא, [מִצַּד שְׁפִלוּת הַדּוּמָם בְּיֹתֵר, מְכַל פְּרִטֵי הַסּוּג דְּמַדְבַּר וְצוּמַח חֵי כו', לִכֵּן הוּא כֹּלִי לְהַשְׂרָאָת מֵהוּתוֹ וְעֲצֻמוֹתוֹ, שֶׁאֵינּוּ שׁוֹרָה רַק בְּמִקּוֹם נִמּוֹךְ בְּיֹתֵר. וּמִטַּעַם זֶה, נִיתְנָה הַתּוֹרָה עַל הַר סִינַי דְּוֹקָא כו'. וְהַתְּגִלוֹת עֲצֻמוֹתוֹ, הוּא בְּחִינַת נִצְחִיּוֹת, שֶׁאֵינּוּ מִתְּכַלָּה לְעוֹלָם. וְלִכֵּן, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, קְבוּעַ קְדוּשָׁתוֹ, גַּם אַחַר חוֹרְבָנוֹ, כְּמֹאמֵר זֹאת מְנוּחָתִי עַד־עַד, בְּבְחִינַת נִצְחִיּוֹת כו'.

וזוהו ואל זה אביט אל עני ונכה רוח כו', כי השראת מהותו ועצמותו נמשך למטה, על ידי בחינת ראיה, [כִּי כַח הָרְאִיָּה, שֶׁרָשׁוּ יוֹתֵר גְּבוּהָ מְכַל הַכַּחוֹת, כִּי שֶׁרָשׁוּ בְּעֲצֻמוֹת מִמֶּשׁ, וְלִכֵּן הוּא רֹאֵה בְּסִקְרִיהַ כְּלָלִית הַכֹּל בִּיחָד. מֵה שֶׁאֵינֵן כֵּן כַּח הַשְּׁמִיעָה, לֹא יוֹכֵל לְשִׁמּוֹעַ, רַק מְעַט מְעַט כו']. אך מקום ההשראה, הוא בבחינת עני, שהוא בבחינת שפלות בעצם כו', וזהו ענין הכריעות והשתחוואות שבשמונה עשרה, שבכריעה זאת מתגלה בחינת ובכל מאדך הנזכר לעיל, [שֶׁהוּא הָרִגְשָׁת הַמֵּהוּת וְעֲצֻמוֹת הַנִּקְרָא מֵאֲדָר]. ובשמונה עשרה, נתפס גילוי האהבה הנזכר לעיל, שהוא התגלות המהות בבחינת כלי, שהוא השפלות בעצם, שבכריעות והשתחוואות שבתפלה כו'.

ושרש הדברים, הנה יש בחינת הוי"ה הוי"ה, ופסיק בינייהו. והנה הוי"ה שלאחר הפסיק, הוא מקור התורה ומצות, [כי שרשם בבחינת הרצון, הנקרא כתר דאצילות, ולמעלה מעלה בבחינת הרצון הכללי, הנקרא אדם קדמון, שהוא גם כן נמשך על ידי צמצום העצמיות, כידוע. ותורה ומצות, שרשם בבחינת הרצון וחכמה, לכן מתרומם בחינת הוי"ה שבחכמה ורצון כו']. מה שאין כן הוי"ה שקודם הפסיק, שרשו בבחינת מהותו ועצמותו, [שלא יתכן לקרותו אפילו בשם בעל הרצון כו'], ולכן אינו מגיע לשם אתערותא דלתתא דתורה ומצוה. [ובחינת הוי"ה הנזכר לעיל, הוא בחינת מקיף למקיף, הנקרא יחידה כו']. רק בכריעה והשתחוואה הוא מתגלה כו', וזהו כורע בברוך, ועל ידי זה הוא זוקף בשם, היינו בשם הוי"ה שקודם הפסיק כו', ודי למבין].

סליק.